

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2024-01-23

Närvarande: F.d. justitierådet Mari Andersson samt justitieråden Kristina Svahn Starrsjö och Eric M. Runesson

Ett utvidgat reseförbud för barn

Enligt en lagrådsremiss den 11 januari 2024 har regeringen (Socialdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i brottsbalken,
2. lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga,
3. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Lisa Cederberg och ämnesrådet Charlotte Lönnheim, biträdda av departementssekreteraren Lisa Dahlgren.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Lagrådsremissen

I lagrådsremissen föreslås bland annat en utvidgning av det nu gällande utreseförbudet i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Utreseförbud föreslås kunna beslutas om det finns en påtaglig risk för att ett barn förs utomlands eller lämnar Sverige och barnets hälsa eller utveckling skadas under utlandsvistelsen på grund av omständigheter som kan föranleda vård enligt LVU. Det kan röra sig om fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i boendemiljön. Det kan också handla om den unges missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller annat socialt nedbrytande beteende.

Ändring i lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga

31 a §

I den nuvarande lydelsen av paragrafen anges att om det finns en påtaglig risk för att någon som är under 18 år förs utomlands eller lämnar Sverige i syfte att ingå äktenskap eller en äktenskapsliknande förbindelse eller könsstympas, ska han eller hon förbjudas att lämna Sverige (utreseförbud).

I lagrådsremissen föreslås att utreseförbudet ska utformas så att kriterierna ska motsvara vad som gäller för vård enligt LVU (2 och 3 §§ LVU) med den skillnaden att det är riskerna i "boendemiljön" under en utlandsvistelse som ska bedömas i stället för riskerna i "hemmet". I remissen uttalas att kriteriet om påtaglig risk för att barnet förs utomlands eller lämnar Sverige "i syfte att ingå äktenskap eller en äktenskapsliknande förbindelse eller könsstympas" omfattas

av det föreslagna nya kriteriet om att det ska finnas en påtaglig risk för "annat förhållande i boendemiljön". Det anges vidare att det självfallet är angeläget att även fortsättningsvis skydda barn mot att de förs utomlands eller lämnar Sverige i syfte att ingå äktenskap, en äktenskapsliknande förbindelse eller könsstympas. För att undvika en dubbelreglering föreslås dock att den nuvarande lydelsen helt tas bort, eftersom den anses konsumeras av den föreslagna lydelsen.

Lagrådet delar inte denna uppfattning om innebörden av lydelsen. Att någon könsstympas kan inte gärna vara ett "förhållande i boendemiljön". Det kan däremot vara "fysisk misshandel". Det är vidare tveksamt om uttrycket "i syfte att ingå äktenskap eller en äktenskapsliknande förbindelse" är hänförligt till något "annat förhållande i boendemiljön". För att säkerställa att barn även fortsättningsvis skyddas mot att föras utomlands för att ingå äktenskap eller äktenskapsliknande förhållanden och för att undvika tillämpningsproblem föreslår Lagrådet att paragrafen får följande lydelse.

Ett utreseförbud ska meddelas för den som är under 18 år, om det finns en påtaglig risk för att han eller hon förs utomlands eller lämnar Sverige

1. i syfte att ingå äktenskap eller en äktenskapsliknande förbindelse eller
2. hans eller hennes hälsa eller utveckling skadas under utlandsvistelsen på grund av
 - fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i boendemiljön, eller
 - eget missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende.

Ändring i offentlighets- och sekretesslagen

35 kap. 20 §

För att bättre stämma överens med den föreslagna lydelsen av 31 a § föreslår Lagrådet att punkt 6 får följande lydelse.

6. verksamhet som syftar till att upprätthålla ett utreseförbud enligt 31 a § eller 31 d § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.